

Rozwój instytucji ekstradycji jako formy współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania przestępczości międzynarodowej

Wstęp

Ekstradycja jest jedną z najstarszych¹ i jedną z najważniejszych² instytucji prawa karnego międzynarodowego. Celem wprowadzenia i stosowania instytucji ekstradycji jest skuteczna walka z przestępczością, zarówno zorganizowaną, jak i tą nie posiadającą tej cechy, jako wspólnym interesem.³ Sama nazwa „ekstradycja” (z łac. *ex* – „od, z czego”, *traditio* – „wręczenie”)⁴ pojawiła się dopiero pod koniec pierwszego okresu rozwoju tej instytucji, a dokładniej w roku 1791 r. w jednym z francuskich dekretów⁵. Zgodnie z definicją słownikową, ekstradycja jest to wydanie przez państwo innemu państwu osoby przebywającej na terytorium lub znajdującej się pod jurysdykcją państwa wydającego⁶. W Polskim prawie brak jest definicji legalnych ekstradycji. Doktryna wyrobiła swoją własną definicję ekstradycji zgodnie z którą jest to akt państwa polegający na wydaniu przez państwo przekazujące konkretnej osoby, podejrzanej albo skazanej za przestępstwo, lub przestępstwa państwu żądającemu wydania, przy czym państwo wydające posiada zwierzchnictwo terytorialne nad tą osobą, a państwo żądające wydania posiada jurysdykcję karną do ścigania i ukarania osoby, której dotyczy wnioski o ekstradycję⁷. Ekstradycję dzielimy na bierną i czynną. Bierna polega na postępowaniu w sprawie

* Doktorant w Zakładzie Prawa Międzynarodowego Publicznego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

¹ L. Gardocki, *Zarys prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 1985, s. 159.

² Z. Knypl, *Europejska konwencja o ekstradycji*, Sopot 1994, s. 16.

³ K. Wojnarowska-Kusiak, *Charakter prawny ekstradycji*, tryb dostępu: m.wspia.eu/file/21425/29-WOJNAROWSKA-KUSIAK.pdf [12.03.2018]

⁴ *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego*, tryb dostępu: <http://www.slovník-online.pl/> [12.03.2018].

⁵ M. Mozgawa-Saj, *Ekstradycja w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2015, s. 45.

⁶ B. Hołyst, *Wielka Encyklopedia Prawa, Fundacja „Ubi societas, ibi ius”*, Warszawa 2014, t. 4, s. 90.

⁷ M. Mozgawa-Saj, op. cit., s. 47.

rozpatrzenia wniosku państwa wzywającego o wydanie osób ściganych lub skazanych (rozdział 65 k.p.k.), a forma czynna polega na wystąpieniu o wydanie osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą (rozdział 64 k.p.k.).

Ewolucja ekstradycji w prawie międzynarodowym

W literaturze większość badaczy podkreśla się, że ewolucja instytucji ekstradycji dzieli się na cztery następujące po sobie okresy. Pierwszy okres rozpoczyna się już w starożytności i trwa do końca XVIII wieku. Drugi okres rozwoju tej instytucji trwał od początku XIX wieku do końca pierwszej wojny światowej. Trzeci okres to okres międzywojenny. Natomiast chronologicznie ostatnim jest okres współczesny.

Początki rozwoju instytucji ekstradycji sięgają okresu starożytności. Już wtedy zdarzały się przypadki wydawania osób innym państwom w celu pociągnięcia ich do odpowiedzialności za naruszanie różnego rodzaju norm. Pierwszą umową o charakterze międzynarodowym, która zawierała elementy znanej nam obecnie instytucji ekstradycji był traktat egipsko-hetycki zawarty w XIII w. p.n.e.⁸. Z kolei w starożytnym Rzymie postępowanie w sprawie ekstradycji zarówno biernej jak i czynnej prowadzone było przed sądem rekuperatorów⁹.

Od czasów średniowiecza powszechną praktyką stało się zawieranie przez zainteresowane państwa umów międzynarodowych regulujących kwestie ekstradycji. Dużą rolę w rozpowszechnieniu tej instytucji odegrał Kościół, w którego interesie było pociągnięcie do odpowiedzialności wszystkich heretyków i innowierców. Przykładowo, tego rodzaju traktat, który dodatkowo przewidywał ekstradycje konkurentów w walce o władzę, został zawarty w 1174 r. między władcami Anglii i Szkocji¹⁰. Również w stosunkach Rosji z innymi państwami możemy wyróżnić kilka umów posiadających cech ekstradycji¹¹.

⁸ R. Bierzanek, *Ekstradycja w traktatach zawieranych przez państwo hetyckie*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1958, t. 10, z. 1, s. 11, cyt. za: Z. Knypl, *Ekstradycja jako instytucja prawa międzynarodowego i wewnętrznego*, Warszawa 1975, s. 9-10.

⁹ Z. Knypl, op. cit., s. 10-11.

¹⁰ M. Mozgawa-Saj, op. cit., s. 21.

¹¹ Z. Knypl, op. cit., s. 11-12.

Drugi okres związany jest z powstaniem i rozpowszechnieniem się zasady stałego wydawania przez strony umowy o ekstradycji przestępców pospolitych. Jak wskazują współcześni badacze, jednym z pierwszych tego rodzaju traktatów był traktat podpisany w 1802 r. przez Francję, Holandię, Hiszpanię i Wielką Brytanię, w którym państwa zobowiązały się do stałego wydawania innym stronom umowy winnych zabójstw, fałszerstw i oszukańczych bankructw¹². Okres ten jest okresem przejściowym gdzie obok umów międzypaństwowych dotyczących wydawania konkretnych osób coraz częściej pojawiają się umowy przewidujące ekstradycję przyszłych sprawców dopuszczających się popełnienia stypizowanych w umowach czynów¹³. Również w tym okresie obserwujemy rozwój zasady nie wydawania przestępców politycznych¹⁴.

Trzeci okres rozwoju instytucji ekstradycji przypadający na lata międzywojenne. Po pierwszej wojnie światowej zarysował się problem ekstradycji zbrodniarzy wojennych. W tym okresie Komitet Rzecznawców Ligi Narodów podjął nieudaną próbę unifikacji niektórych z kwestii w jednolitej umowie międzynarodowej¹⁵. W tym okresie państwa zawierały ze sobą szereg umów dwustronnych regulujących m.in. kwestie ekstradycji¹⁶.

Kolejny chronologicznie okres to czasy współczesne. Początkowo zmierzono się z problemem ekstradycji zbrodniarzy wojennych¹⁷. Po drugiej wojnie nastąpiła jednak zmiana polityczna na mapie świata, która miała wpływ również na rozwój instytucji ekstradycji.

Blok państw socjalistycznych pomimo zgłaszanych przez niektóre państwa postulatów, nie doczekał się wielostronnej umowy międzynarodowej, która regulowałaby kwestię ekstradycji. W tym zakresie stosunki między państwami regulowały dwustronne umowy

¹² Ibidem, s. 15.

¹³ Ibidem, s. 14.

¹⁴ Ibidem, s. 15.

¹⁵ Ibidem, s. 21.

¹⁶ II Rzeczpospolita Polska zawarła taką umowę m.in. z: Królestwem Belgii w Brukseli dn. 13 maja 1931 r., Rzeczpospolitą Francuską w Paryżu dn. 13 grudnia 1925 r., Wielkim Księstwem Luksemburg w Luksemburgu dn. 22 stycznia 1934 r., Związkiem Szwajcarskim w Bernie dn. 19 listopada 1937 r., Stanami Zjednoczonymi Ameryki w Warszawie dn. 22 listopada 1927 r. oraz dodatkowy traktat o ekstradycji z dnia 5 kwietnia 1935 r., Wielką Brytanią w Warszawie dn. 11 stycznia 1932 r.

¹⁷ Z. Knypl, op. cit., s. 22.

międzynarodowe o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych oraz karnych¹⁸.

Wraz z rozwojem transportu, ułatwieniem przepływu osób i kapitału, instytucja ekstradycji nabrała nowego znaczenia. Przepępczość coraz częściej przybierała formę przestępczości zorganizowanej, która wykroczała poza ramy pojedynczych państw przyjmując charakter transgraniczny. Społeczność międzynarodowa państw demokratycznych dostrzegła konieczność unifikacji instytucji ekstradycji na szczeblu międzynarodowym w celu skuteczniejszej walki z rosnącym zjawiskiem przestępczości transgranicznej. Pierwszą tego typu wielostronną umową międzynarodową była Europejska konwencja o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. sporządzona w Paryżu przez państwa należące do Rady Europy (wraz z protokołami dodatkowymi z dnia 15 października 1975 r. oraz z dnia 17 marca 1978 r. sporządzonymi w Strasburgu)¹⁹. Kolejnymi umowami o charakterze wielostronnym, które przyczyniły się do rozwoju instytucji ekstradycji była Konwencja sporządzona na podst. art. K3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie uproszczonej procedury ekstradycyjnej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej²⁰, która znacznie uprościła procedury ekstradycyjne oraz Konwencja o ekstradycji między Państwami Członkowskimi z dnia 27 września 1996 r.²¹, która zniósła przeszkody ekstradycyjne.

Rosnące zagrożenie międzynarodowym terroryzmem zintensyfikowało pracę nad Europejskim Nakazem Aresztowania²². Zgodnie z decyzją ramową Rady Unii Europejskiej nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r.²³ Europejski Nakaz Aresztowania miał zastąpić, między Państwami Członkowskimi, działający do tej pory system ekstradycyjny²⁴. Europejski Nakaz Aresztowania ze względu na tożsamy cel ale odmienną regulację, traktowany jest jako odformalizowany substytut ekstradycji²⁵.

¹⁸ Ibidem, s. 25.

¹⁹ (Dz.U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307).

²⁰ (Dz. Urz. WE C 78 z dn. 30 marca 1995 r.).

²¹ (Dz.U. z 2004 r. Nr 187, poz. 1923).

²² M. Mozgawa-Saj, op. cit., s. 38.

²³ (Dz. Urz. WE L 190/1 z dn. 18 lipca 2002 r. s. 34).

²⁴ A. Klip, *European Criminal Law*, Cambridge – Antwerp – Portland 2012, s. 412-413.

²⁵ P. Winczorek, „*Europejskie aresztowanie a polska konstytucja*”, *„Rzeczpospolita”* 2003, nr 267, C3, cyt. za: M. Mozgawa-Saj, *Ekstradycja w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2015, s. 61.

Obok umów wielostronnych, poszczególne Państwa zawierają ze sobą szereg bilateralnych umów regulujących między nimi instytucje ekstradycji. W opinii autora, istnieje potrzeba zintensyfikowania współpracy na szczeblu międzynarodowym w kierunku stworzenia wielostronnej umowy międzynarodowej, o jak najszerzej możliwości przystąpienia do niej poszczególnych państw, na wzór Europejskiego Nakazu Aresztowania.

Ewolucja ekstradycji w polskim prawie karnym

Po raz pierwszy w Polsce początki procesu ekstradycyjnego zostały uregulowane podczas obrad tzw. sejmiku ekstraordynaryjnego w traktatach ratyfikujących rozbiory z 1775 r.²⁶. W związku z zaborami Państwo Polskie nie uczestniczyło w drugim okresie kształtowania się instytucji ekstradycji. W tym okresie na ziemiach Polskich obowiązywały trzy różne kodeksy postępowania karnego, regulujące m.in. kwestię ekstradycji: rosyjska ustawa postępowania sądowego karnego z 1864 r., austriacki kodeks postępowania karnego z 1873 r. oraz niemiecki kodeks postępowania karnego z 1877 r.²⁷

W prawie polskim stanowionym przez suwerenne władze, instytucja ekstradycji pojawiła się w uchwalonym w 1928 r. kodeksie postępowania karnego²⁸. Rozdział VII kodeksu regulował szczegółowo wydawanie przestępców władzom innego państwa, jednak zarazem przyznawał pierwszeństwo umowom międzynarodowym zawartym w tym zakresie między II Rzeczpospolitą a innymi państwami.

W okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalono w 1969 r. nowy kodeks postępowania karnego²⁹. Rozdziały 54-56 kodeksu regulowały postępowanie w zakresie wystąpienia z wnioskiem o wydanie oraz

²⁶ I. J. Bišta, J. Żurek, *Ekstradycja w polskim porządku prawnym*, [w:], *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, M. Jabłoński (red.), Wrocław 2014, s. 267.

²⁷ A. Korobowicz, W. Witkowski, *Historia ustroju i prawa polskiego*, Kraków 2001, s. 293, cyt. za: M. Mozgawa-Saj, *Ekstradycja w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2015, s. 39.

²⁸ (Dz.U. z 1928 r. Nr 33, poz. 313).

²⁹ (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 96).

postępowanie w przedmiocie takiego wniosku skierowanego przez państwo obce.

W tym miejscu należy nadmienić, że Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej³⁰ z 1997 r. w art. 55 ustanawia ogólne ramy ekstradycji obywatela polskiego. Przepisy Konstytucji z biegiem czasu ulegały zmianom³¹. W obecnym kształcie ekstradycja osoby posiadającej obywatelstwo polskie jest zakazana (ust. 1), za wyjątkiem przypadków określonych w ustawie zasadniczej (ust. 2 i 3). Przedmiotem ochrony w ramach zakazu ekstradycji obywateli Polskich jest ich szeroko pojęte bezpieczeństwo³². Przedmiotowy ekstradycji chroni przede wszystkim prawa i obowiązki obywatela polskiego związane z szeroko pojętym procesem karnym³³. Ekstradycja, jako wyjątek od zasady, jest możliwa jeżeli z takim wnioskiem zwróci się inne państwo lub sądowy organ międzynarodowy, ale tylko wtedy gdy możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której członkiem jest Polska.

Powyższe możliwe jest jeżeli czyn zabroniony został popełniony poza terytorium Polski oraz stanowi przestępstwo według prawa polskiego lub stanowiłyby je w razie jego popełnienia na terytorium Polski, zarówno w czasie popełnienia jak i w chwili złożenia wniosku (alternatywa łączna). Z powyższego wyłączone są zbrodnie ludobójstwa, przeciwko ludzkości, wojenne lub zbrodnie agresji, jeżeli wnioskodawcą jest organ międzynarodowy powołany na mocy ratyfikowanej przez Polskę umowy międzynarodowej (ust. 3). Ekstradycja jest bezwzględnie zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie czynu zabronionego z przyczyn politycznych bez użycia przemocy lub jej dokonanie wiązałoby się z naruszeniem wolności i praw człowieka i obywatela. Konstytucja wprowadza ogólną zasadę na mocy, której o dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd (ust. 5).

Kolejną (chronologicznie) ustawą regulującą procedurę ekstradycyjną jest obowiązujący kodeks postępowania karnego z 1997 r.³⁴. Na przestrzeni lat przepisy kodeksu postępowania karnego dotyczące

³⁰ (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

³¹ K. Karski, *Geneza i skutki nowelizacji art. 55 Konstytucji RP: Spojrzenie z punktu widzenia intencji ustawodawcy*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2012, nr 12/4, s. 8.

³² I. J. Biśta, J. Żurek, op. cit., s. 274.

³³ Ibidem.

³⁴ (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555).

ekstradycji były wielokrotnie nowelizowane w celu dostosowania ich do standardów międzynarodowych. Nowelizacja z dn. 10 stycznia 2003 r. m.in. sprecyzowała zasadę specjalności, instytucje tzw. uproszczonej ekstradycji, zakazała ekstradycji w przypadku gdy zaszłaby obawa, że państwo żądające wydania mogło by zastosować wobec wydanego karę śmierci lub mógłby zostać poddany torturom, oraz wprowadziła prawo udziału prokuratora i osoby wydanej na posiedzeniu w przedmiocie wyroku zmieniającego orzeczenie w taki sposób, by kary były wykonane tylko za przestępstwa, których dotyczył wniosek ekstradycyjny³⁵. Kolejna nowelizacja z dn. 18 marca 2004 r.³⁶ stanowiła wdrożenie decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej nr 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób pomiędzy Państwami Członkowskimi. Nadmienić należy, że dostosowanie polskiego prawa do Europejskiego Nakazu Aresztowania wymagało dodatkowej zmiany konstytucji w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r.³⁷

Ekstradycja jako instytucja, wywodzi się z prawa międzynarodowego publicznego.³⁸ Współpraca na szczeblu międzynarodowym w zakresie rozwoju instytucji ekstradycji od zawsze była motorem zmian w ustawodawstwie krajowym, nie tylko Polski. Należy stwierdzić, że ustawodawca krajowy nadążał za zmianami w instytucji ekstradycji zachodzącymi na arenie międzynarodowej.

Problemy instytucji ekstradycji

Dzięki badaniom empirycznym przeprowadzonym przez M. Mozgawę-Saj³⁹ dotyczącym przybliżenia funkcjonowania instytucji ekstradycji w latach 2005-2008 uzyskano informację, że średni czas trwania postępowania ekstradycyjnego (zarówno biernego jak i czynnego) to 314 dni. Najkrótsze czynne postępowanie ekstradycyjne, z jakim miano do czynienia podczas przeprowadzania badań obejmujących 279 akt sądowych,

³⁵ M. Mozgawa-Saj, op. cit., s. 42.

³⁶ (Dz.U. z 2004 r. Nr 69, poz. 626).

³⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nr 42/4/A/2005.

³⁸ I. J. Biśta, J. Żurek, op. cit., s. 270.

³⁹ M. Mozgawa-Saj, op. cit., s. 178 i nast.

trwało 62 dni. Natomiast najdłuższe z postępowań trwało 1 576 dni. Czas trwania postępowania przy ekstradycji biernej wahał się od 62 do 1 219 dni, przy średniej wynoszącej 293 dni. Autor jest zdania, że obecna sytuacja, w której średni czas postępowań wynosi blisko rok czasu, nie powinna mieć miejsca. Jest to istotny problem nie tylko z punktu widzenia wymiaru sprawiedliwości. Również oskarżeni ze względu na długi okres trwania procedury ekstradycyjnej narażeni są na niepewność co do swojej sytuacji procesowej, w szczególności, gdy powołują się na przesłanki niedopuszczalności ekstradycji wymienione w przepisie z art. 604 ust. 1 pkt. 6-8 kodeksu postępowania karnego.

W literaturze podkreśla się, że jednym z głównych czynników wpływających na przewlekłość postępowań ekstradycyjnych jest sformalizowany charakter procedury ekstradycyjnej. Nie należy jednak tracić z pola widzenia faktu, że postępowania ekstradycyjne toczy się w dwóch różnych krajach na bazie dwóch, często diametralnie różnych, systemów prawnych. Z uwagi na ten fakt istnieje konieczność szczegółowego tłumaczenia akt sprawy. Obowiązek ten, co do zasady, obciąża stronę występującą z wnioskiem o ekstradycję. Na długość postępowania ma również wpływ taki czynniki, jak stopień skomplikowania konkretnej sprawy. Często nie można przewidzieć mogących powstać zawirowań w poszczególnych sprawach. Długość postępowania uwarunkowana jest również przez przewidziane prawem ewentualne postępowanie odwoławcze. Praktyka wskazuje, że osoby podejrzane, oskarżone lub sprawcy przestępstw co do których toczy się postępowanie ekstradycyjne, chętnie korzystają ze środków zaskarżenia co znacznie wydłuża postępowania. Czynnikiem wpływającym na długość postępowań są często kwestie natury czysto politycznej. Ekstradycja to instytucja nie tylko uregulowana jako umowa międzynarodowa, ale również często bywa przejawem woli politycznej⁴⁰. Należy pamiętać, że swój udział w przedmiotowym postępowaniu ma Minister Sprawiedliwości i jego odpowiednicy w innych krajach. Zaznaczyć należy jednak, że tak długo, jak zastosowanie tej instytucji obwarowane jest różnorodnymi warunkami, tak długo postępowania ekstradycyjne będą przedłużały się w czasie.

⁴⁰ B. Ziemblicki, *Wprowadzenie do problematyki ekstradycji*, [w:] *Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Prace z nauk penalnych oraz prawa międzynarodowego i europejskiego*, M. Sadowski, P. Szymaniec (red.), Wrocław 2010, s. 141.

Część badaczy zajmujących się zagadnieniami dotyczącymi instytucji ekstradycji zwraca uwagę na przestarzałość tej instytucji. Niektórzy postulują nawet jej zastąpienie bardziej przystosowaną do nowych czasów formą. Stosowanie instytucji ekstradycji w praktyce powoduje sytuację, w której – na wzór innych instytucji prawa międzynarodowego – ulega ona ciągłemu wzbogacaniu o nowe elementy. Z uwagi na ten fakt wymaga to spojrzenia na jej istotę od zupełnie innej perspektywy⁴¹. Państwa członkowskie Unii Europejskiej dostrzegły potrzebę uproszczenia procedury i wypracowały unowocześnioną formę instytucji ekstradycji. Zaznaczyć trzeba, że odformalizowanie możliwe było z uwagi na szeroką współpracę krajów UE oraz częściowo tożsame fundamenty prawa karnego materialnego i procesowego. Jednakże wprowadzenie przez członków Unii Europejskiej instytucji Europejskiego Nakazu Aresztowania dowodzi, że możliwe jest skuteczne zreformowanie przestarzałej już instytucji ekstradycji i tym samym jej unowocześnienie i usunięcie powstałych przez lata luk. W przypadku przestępstw o szczególnie dużej szkodliwości społecznej, należałoby zastanowić się na wprowadzenie maksymalnie uproszczonej formy procesu ekstradycyjnego. Wartym zaznaczenia jest, że Europejski Nakaz Aresztowania dopuszcza odstępstwo od ogólnej zasady podwójnej karalności czynu, która to dotyczy instytucji ekstradycji. Warunkiem jest tzw. korpus przestępstw europejskich, wtedy wystarczającym jest, że czyn, którego wniosek dotyczy, był zagrożony w państwie wydania ENA, karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności⁴². Okoliczność ta powoduje, że Europejski Nakaz Aresztowania jest instytucją bardziej przystępną, z mniejszą ilością ogólnych obwarowań niż instytucja ekstradycja, przez co możliwe jest jej częstsze i szybsze stosowanie.

Fundamentem Europejskiego Nakazu Aresztowania jest zasada wzajemnego uznawania⁴³. Zasada ta jest dużo bardziej pogłębiona od zasady wzajemności występującej w umowach o ekstradycję. Zasada wzajemności w świetle praktyki wydaje się pewnego rodzaju fikcją, niemającą odzwierciedlenia w praktyce. Pomimo wymienienia zasady

⁴¹ A. Zwierzyńska, *Instytucja ekstradycji w konstytucjach wybranych państw współczesnych*, „Ruch prawniczy ekonomiczny i socjologiczny” 2003, z. 1, s. 23.

⁴² I. J. Bišta, J. Żurek, op. cit., s. 276.

⁴³ A. Sakowicz, *Współpraca w sprawach karnych na obszarze Rady Europy. Zagadnienia procesowe*, tryb dostępu: <http://szkolenia.kssip.gov.pl/files/> [12.03.2018].

wzajemności w pierwszych artykułach bilateralnych i multilateralnych umów dotyczących ekstradycji, nie stała się ona nienaruszalną zasadą postępowania ekstradycyjnych. Państwa powołują ją jako fakultatywną przesłankę odmowy ekstradycji w wygodnych dla siebie sytuacjach. Co więcej, w literaturze wskazuje się, że zasada wzajemności ma marginalne znaczenie, bowiem same umowy międzynarodowe obligują państwa do postępowania zgodnie z postanowieniami umowy.

Należałoby zastanowić się, czy istnieje możliwość oparcia przyszłych umów ekstradycyjnych mających połączyć Polskę z innymi stronami umów⁴⁴ właśnie o zasadę wzajemnego uznawania. W przypadku woli stron, również obecne umowy, mogą zostać poddane procesowi renegocjacji w celu wypracowania korzystniejszych postanowień dla wszystkich stron umowy. Wydaje się, możliwe osiągnięcie tego celu jednak potrzebna byłaby nie tylko silna determinacja stron w procesie negocjacyjnym, ale również częściowo zbliżone zasady prawa karnego. Problemów stojących na drodze reformie instytucji ekstradycji może pojawić się znacznie więcej. Z tego powodu możliwość reformy wymagałaby wcześniejszego sprawdzenia przez badaczy zajmujących się tym zagadnieniem.

Bibliografia

Akty prawne i orzecznictwo:

- Decyzja ramowa Rady Unii Europejskiej nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. WE L 190/1 z dn. 18 lipca 2002 r. s. 34).
- Europejska konwencja o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. sporządzona w Paryżu przez państwa należące do Rady Europy Europejska konwencja o ekstradycji, sporządzona w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 r., Protokół dodatkowy do powyższej konwencji, sporządzony w Strasburgu dnia 15 października 1975 r. i Drugi protokół dodatkowy do powyższej konwencji, sporządzony w Strasburgu dnia 17 marca 1978 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307).

⁴⁴ Na marginesie należy dodać, że obecnie Polska prowadzi rokowania zmierzające do zawarcia dwustronnej umowy o ekstradycji z Republiką Argentyńską. Termin zakończenia negocjacji oraz wejścia w życie umowy nie jest obecnie znany.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

Konwencja o ekstradycji między Państwami Członkowskimi z dnia 27 września 1996 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 187, poz. 1923).

Konwencja w sprawie uproszczonej procedury ekstradycyjnej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz. Urz. WE C 78 z dn. 30 marca 1995 r.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1928 r. Nr 33, poz. 313).

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 96).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555).

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nr 42/4/A/2005.

Literatura:

Bierzanek R., *Ekstradycja w traktatach zawieranych przez państwo hetyckie*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, 1958, t. 10, z. 1.

Biśta I. J., Żurek J., *Ekstradycja w polskim porządku prawnym*, [w:] *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, M. Jabłoński (red.), Wrocław 2014.

Gardocki L., *Zarys prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 1985.

Hołyst B., *Wielka Encyklopedia Prawa, Fundacja „Ubi societas, ibi ius”*, Warszawa 2014, t. 4.

Karski K., *Geneza i skutki nowelizacji art. 55 Konstytucji RP: Spojrzenie z punktu widzenia intencji ustawodawcy*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2012, nr 12/4.

Klip A., *European Criminal Law*, Cambridge – Antwerp – Portland 2012.

Knypl Z., *Ekstradycja jako instytucja prawa międzynarodowego i wewnętrznego*, Warszawa 1975.

Knypl Z., *Europejska konwencja o ekstradycji*, Sopot 1994.

Korobowicz A., Witkowski W., *Historia ustroju i prawa polskiego*, Kraków 2001.

Mozgawa-Saj M., *Ekstradycja w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2015.

- Płachta P., *Zagadnienia ekstradycyjne w prawie polskim*, Studia Europejskie, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2/1999.
- Sakowicz A., *Współpraca w sprawach karnych na obszarze Rady Europy. Zagadnienia procesowe*, tryb dostępu: <http://szkolenia.kSSIP.gov.pl/files/> [12.03.2018].
- Winczorek P., *Europejskie aresztowanie a polska konstytucja*, „Rzeczpospolita” 2003, nr 267, C3.
- Wojnarowska-Kusiak K., *Charakter prawny ekstradycji*, tryb dostępu: m.wspia.eu/file/21425/29-WOJNAROWSKA-KUSIAK.pdf [12.03.2018].
- Ziemblicki B., *Wprowadzenie do problematyki ekstradycji*, [w:] „Wrocławskie Studia Erazmiańskie: Prace z nauk penalnych oraz prawa międzynarodowego i europejskiego”, M. Sadowski, P. Szymaniec (red.), Wrocław 2010.
- Zwierzyńska A., *Instytucja ekstradycji w konstytucjach wybranych państw współczesnych*, „Ruch prawniczy ekonomiczny i socjologiczny” 2003, z. 1.